

Odpovědnost státu za škodu

Byl-li obviněný stíhán ve více trestních řízeních pro skutek obdobné povahy, avšak odlišný v časových souvislostech, není tím vyloučen vznik nemajetkové újmy za každé z takových řízení. S narůstajícím počtem trestních stíhání, která následně končí jejich zastavením, resp. zproštěním obžaloby, subjektivně prožívané útrapy narůstají a je úkolem soudu tyto zhodnotit a určit míru navýšení s ohledem na individuální okolnosti případu, žalobcem tvrzenou a prokázanou specifickou újmu vzniklou v příčinné souvislosti s tímto řízením.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2586/2016, ze dne 8.11.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce P. S., zastoupeného JUDr. T.T., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení 324 660 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 107/2013, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2015, č. j. 21 Co 198/2015-219, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2015, č. j. 21 Co 198/2015-219, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 9. 3. 2015, č. j. 10 C 107/2013-152, uložil žalované uhradit žalobci částku ve výši 10 000 Kč s příslušenstvím (výrok I), ve zbývající části, kterou se žalobce domáhal po žalované zaplacení 314 660 Kč s příslušenstvím, byla žaloba zamítnuta (výrok II) a bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III). Proti výrokům I a III podal odvolání žalovaný, proti výrokům II a III podal odvolání žalobce.

V záhlaví uvedeným rozsudkem změnil odvolací soud napadené rozhodnutí tak, že změnil výrok I, že se zamítá žaloba, aby byla žalované uložena povinnost uhradit žalobci částku ve výši 10 000 Kč s příslušenstvím, v zamítavém výroku II byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen (výrok I). Druhým výrokem bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Žalobce se žalobou domáhal uložení povinnosti žalované uhradit mu částku ve výši 324 660 Kč s příslušenstvím jako náhradu nemajetkové újmy za nezákonné rozhodnutí orgánu státu. Dne 20. 11. 2011 bylo proti němu záznamem o sdělení podezření zahájeno trestní stíhání pro přečin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 a 2 trestního zákoníku. Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 95 T 243/2011, bylo trestní stíhání zastaveno, neboť skutek, pro který byl žalobce stíhán, nebyl trestným činem a nebyl důvod pro postoupení věci. Uvedené rozhodnutí nabylo právní moci dne 21. 7. 2012, trestní stíhání žalobce proto trvalo 215 dnů. Žalobce svoji nemajetkovou újmu vyčíslil jako součin počtu dnů trvání trestního stíhání a částky 1 500 Kč za každý den. Dále žalobce požadoval částku ve výši 17 280 Kč jako náhradu nákladů obhajoby. V této částce žalovaná částečně vyhověla a poskytla žalobci náhradu škody ve výši 15 120 Kč. Ve zbytku žalovaná odmítla plnit s tím, že úkon právní služby (2 160 Kč za úkon obhajoba při podání vysvětlení) byl učiněn ještě před zahájením trestního stíhání, tudíž je zde nedostatek předpokladů odpovědnosti státu (absentuje prvek příčinné souvislosti).

Jak bylo uvedeno výše, nalézací soud žalobě částečně vyhověl (v částce 10 000 Kč), ve zbytku ji zamítl. Odvoláním napadli rozsudek soudu prvního stupně oba účastníci řízení, důvodné však bylo

shledáno pouze odvolání žalované.

Městský soud v Praze se ztotožnil se skutkovým stavem zjištěným obvodním soudem, ale uzavřel, že z takto zjištěného skutkového stavu byly z části vyvozeny nesprávné právní závěry. Odvolací soud přisvědčil, že je zde dán odpovědnostní titul v podobě vedeného trestního stíhání, které bylo následně zastaveno, avšak poukázal na skutečnost, že nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím je nutno „co možno určitě pojmenovat a vysvětlit, tudíž tvrdit a prokázat, že k ní zásahem orgánu veřejné moci skutečně došlo.“ Odvolací soud připomněl, že proti žalobci bylo pro shodné jednání jen v dřívějším období již vedeno trestní stíhání v době, kdy měl opětovně zasáhnout do práva k bytu či nebytovému prostoru, které by mělo náležet třetí osobě. Na základě tohoto žalobcova jednání bylo zahájeno druhé trestní stíhání, jež nebylo ukončeno odsouzením žalobce, a odškodnění za uvedené (druhé) trestní stíhání je předmětem tohoto řízení. Dále Městský soud v Praze uvedl, že takový druh jednání ze strany žalobce nelze považovat za akceptovatelnou formu řešení občanskoprávních sporů.

Dále soud shrnul, že v období od 9. 4. 2010 do 27. 5. 2010 měl žalobce neoprávněně bránit užívání družstevního bytu třetím osobám, protože byl žalobce (spolu s další osobou) odsouzen trestním příkazem Městského soudu v Brně ze dne 27. 5. 2010, č. j. 2 T 84/2010- 88. Trestní stíhání bylo ukončeno zprošťujícím rozsudkem Městského soudu v Brně, č. j. 2 T 84/2010-479, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2012, č. j. 4 To 169/2012-506 (první trestní stíhání). V posuzované věci se měl žalobce dopustit shodného jednání následně trestně stíhaného za období od 11. 6. 2010 do 20. 12. 2011, přičemž trestní stíhání bylo zahájeno 20. 12. 2011 a zastaveno usnesením Městského soudu v Brně ze dne 28. 6. 2012, č. j. 95 T 243/2011-78, které nabylo právní moci dne 21. 7. 2012. Obě řízení se tak z velké části časově překrývala. Řízení o odškodnění prvního trestního stíhání proběhlo samostatně a bylo ukončeno rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 3. 2014, č. j. 12 C 34/2013-156, ve znění rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 10. 2014, č. j. 16 Co 373/2014-186, a žalobci bylo přiznáno finanční zadostiučinění ve výši 10 000 Kč.

Odvolací soud své rozhodnutí vystavěl na úvaze, že za daného skutkového stavu nelze přisvědčit žalobci, že mu druhým trestním stíháním vznikla nová (další) nemajetková újma, protože souběžně probíhající trestní stíhání za totožný trestný čin mohl žalobce v jednom období pocítovat pouze jako jednu nemajetkovou újmu, nikoli jako újmu x násobně vyšší podle počtu trestních stíhání, pokud se trestní stíhání časově překrývala. Po zprošťujícím rozsudku Městského soudu v Brně ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2012, č. j. 4 To 169/2012, totiž musel žalobce důvodně očekávat, že i v případě druhého trestního stíhání dojde k jeho zastavení (k čemuž došlo za cca 1 měsíc), tudíž mu již žádná další imateriální újma vzniknout nemohla. K odškodnění nemajetkové újmy za první trestní stíhání (trvalo v období 5. 5. 2010 – 22. 5. 2012) již došlo v občanskoprávním řízení, které bylo pravomocně skončeno rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 3. 2014, č. j. 12 C 34/2013-156, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2014, č.j. 16 Co 373/2014-186, částkou ve výši 10 000 Kč. Pokud žalobce i nadále tvrdí, že mu vznikla další imateriální újma, může se jednat pouze o újmu za období od 22. 5. 2012 do 28. 6. 2012 (od pravomocného skončení prvního trestního stíhání do pravomocného skončení trestního stíhání druhého) a soud považuje za dostatečnou satisfakci za toto období konstatování porušení práva (jak jej vyjádřila žalovaná ve svém stanovisku ze dne 10. 4. 2013) ve spojení se zastavením trestního řízení. Soud uzavřel, že je na úvaze soudu, aby zvažil přiměřené zadostiučinění s ohledem na specifickou konkrétní případu, když při stanovení formy a výše zadostiučinění je třeba přihlídnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Zde soud zohlednil skutečnost, že došlo k opakovanému zahájení trestního stíhání žalobce z důvodu pokračování v totožné trestné činnosti, které však nemohlo založit vznik nového nároku na odškodnění nemajetkové újmy.

V závěru se odvolací soud ztotožnil s právním posouzením škody ve výši 2 160 Kč za náklady

obhajoby žalobce při podání vysvětlení před zahájením druhého trestního stíhání, tedy že náklady nevznikly v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím, neboť trestní řízení nebylo v době vzniku nákladů doposud zahájeno.

Proti v záhlaví uvedenému rozsudku odvolacího soud podal dovolání žalobce a namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání je podle žalobce přípustné, jelikož rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která doposud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu řešena, a to: „zda v případě, že je proti určité osobě vedeno ve stejném období více trestních stíhání, této osobě vzniká za všechna tato souběžně probíhající trestní stíhání jedna majetková újma, za kterou je možné tuto osobu odškodnit pouze jednou, nebo zda této osobě vzniká za každé z těchto souběžně probíhajících neoprávněných trestních stíhání nemajetková újma zvlášť a zda má tedy právo na odškodnění za každé z těchto souběžně probíhajících neoprávněných trestních řízení zvlášť,“ a dále „zda přiznání odškodnění za jedno z několika souběžně probíhajících neoprávněných trestních stíhání zakládá důvod pro odmítnutí požadavku této neoprávněně stíhané osoby na odškodnění za nemajetkovou újmu způsobenou jiným souběžně probíhajícím neoprávněných trestním stíháním.“

Žalobce uvádí, že každé z trestních stíhání je odlišné a jiným způsobem zatěžující, jelikož je spojeno s převzetím obvinění, jednání s různými obhájci, policisty, státními zástupci a soudci, kteří mají každý jiný styl vedení řízení a jednání, jež může být jedním soudcem posouzeno jako nikoli trestné, může být vést u jiného soudce k odsouzení. Dle názoru žalobce by tak za každé neoprávněně vedené trestní řízení měla náležet samostatné odškodnění.

Žalobce dále poznamenává, že v civilním řízení, které se zabývalo odškodnění za první trestní stíhání, nebylo žádným způsobem zohledněno trestní stíhání, jehož odškodnění je předmětem tohoto sporu.

Závěrečnou námitku odvolacího soudu, tedy že s ohledem na výsledek prvního trestního stíhání mohl žalobce očekávat zproštění obžaloby i v trestním řízení druhém, žalobce odmítá s ohledem na svou dřívější zkušenost s tím, že judikatura Ústavního či Nejvyššího soudu orgány činnými v trestním řízení nebývá vždy zcela respektována. Naopak odporuje, že právě v souvislosti s tím, že proti němu bylo zahájeno opakovaně trestní stíhání pro čin, který byl v řízení vedeném Městským soudem v Brně označen jako jednání netrestné, u něho způsobilo nárůst nemateriální újmy, jelikož toto řízení bylo vedeno i přes názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1359/2011.

Žalobce s ohledem na shora uvedené navrhuje, aby byl napadený rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz čl. II bod 2 zákona č. [293/2013](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

Dovolání je přípustné a taktéž důvodné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která doposud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena, a to zda za souběžně probíhající trestní stíhání, která nebyla ukončena odsouzením obžalovaného, náleží pouze

jedno odškodnění či zda se odškodňuje každé trestní řízení zvlášť.

Soud ve svém hodnocení předestřené situace správně postupoval podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. z. 30 Cdo 2813/2011, zveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 122/2012, které obsahuje zpravidla aplikovatelná obecná kritéria pro posouzení rozsahu nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které nebylo ukončeno odsuzujícím rozsudkem. Jejich aplikace na dané skutkové okolnosti však nebyla přiléhavá a právní posouzení úplné, zejména co se týče vlivu několika souběžně probíhajících trestních stíhání na formu a výši satisfakce, resp. na samotnou podstatu nároku, která spočívá v existenci zřetelně identifikovatelné nemajetkové újmy.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1325/2004, uveřejněném pod číslem 92/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dovodil že obviněný, který byl trestně stíhán pro více samostatných skutků (trestných činů ve vícečinném souběhu) a pravomocně uznán vinným pouze ze spáchání některých z nich, má zásadně vůči státu právo na náhradu škody spočívající v nákladech obhajoby v rozsahu odpovídající části odměny advokáta, která se vztahuje ke skutkům (trestným činům), pro které nebyl obviněný pravomocně uznán vinným. Tento závěr vycházející ze zásady teorie skutku jako základu identity trestního řízení nabízí východisko i pro zde řešenou věc.

Každé trestní stíhání je (doby doby jeho případného sloučení s dalším stíháním do jednoho řízení) individualizovaným procesem, který v sobě zahrnuje množství procesních úkonů. V daném případě bylo druhé trestní řízení zahájeno i přes to, že Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí trestních soudů obou instancí v prvním trestním stíhání (pro shodné jednání jako v druhém trestním stíhání jen pro dřívější období, tedy pro odlišný skutek).

Proto Nejvyšší soud pro poměry této věci vyjadřuje závěr, dle něž byl-li obviněný stíhán ve více trestních řízeních pro skutek obdobné povahy, avšak odlišný v časových souvislostech, není tím vyloučen vznik nemajetkové újmy za každé z takových řízení.

Nelze tak přisvědčit závěru odvolacího soudu o tom, že žalobci v době cca jednoho měsíce po ukončení prvního trestního stíhání do ukončení trestního řízení druhého, které v tomto řízení zkoumáno, nemohla vzniknout nemajetková újma, jelikož mohl důvodně předpokládat, že i druhé trestní stíhání bude zastaveno. Tato úvaha se neopírá v zákonném podkladu a naopak samotná existence zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, je odrazem předpokladu, že justice je omylná a v činnosti státních orgánů může docházet k nesprávným a chybným postupům. Paradoxní je toto posouzení v tomto konkrétním případě, neboť druhé (nyní zkoumané) trestní stíhání bylo zahájeno i přes rozhodnutí Nejvyššího soudu, které právní základ prvního trestního stíhání zpochybnilo.

Dovolací soud nepovažuje za přiléhavou myšlenku, že každé souběžně probíhající trestní stíhání by mělo vytvořit podklad pro násobení nemajetkové újmy, avšak lze přisvědčit žalobci, že s narůstajícím počtem trestních stíhání, která následně končí jejich zastavením, resp. zproštěním obžaloby, subjektivně prožívané útrapy narůstají a je úkolem soudu tyto zhodnotit a určit míru navýšení s ohledem na individuální okolnosti případu, žalobcem tvrzenou a prokázanou specifickou újmu vzniklou v příčinné souvislosti s tímto řízením.

Pokud by odvolací soud při svém novém zhodnocení případu dospěl k závěru, že konstatování porušení práva nedostačuje jako satisfakce nemajetkové újmy žalobce a je namístě zadostiučinění finanční, neopomene zdůvodnit své závěry ohledně výše stanoveného odškodnění ve smyslu zásad

uvedených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na neúplném, tedy nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího osudu zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k novému projednání (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). V rámci tohoto řízení se odvolací soud bude řídit rozsudkem R 122/2012 a na základě v uvedeném rozhodnutí specifikovaných kritérií důsledně posoudí nemajetkovou újmu žalobce vzniklou v souvislosti se zkoumaným trestním stíháním, zváží působení jednotlivých újem vedle sebe i jejich vzájemné působení a zhodnotí výsledek v kontextu rozhodnutí o odškodnění prvního trestního stíhání.

Pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že výpočet provedený žalobcem pro vyčíslení nemajetkové újmy ve výši 1500 Kč za den trvání trestní stíhání je vhodné zvážit v porovnání s ohodnocením náhrady újmy za jeden den vazby, které bylo koncipováno zejména v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, zveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 52/2012. V uvedeném rozhodnutí dovolací soud na základě rozsáhlé analýzy relevantní judikatury i rešerše zahraničních právních úprav došel k závěru, že adekvátním odškodněním za jeden den vazby v poměrech České republiky je částka v rozmezí 500 Kč až 1 500 Kč, a to při zvážení vazby jako velice výrazného zásahu do práv jedince.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)